RANÉ BRAMBORY

PĚSTOVÁNÍ RANÝCH BRAMBORŮ NA POLI I V ZAHRADĚ, JEHO VÝHODY A POPIS NEJRANĚJŠÍCH ODRŮD

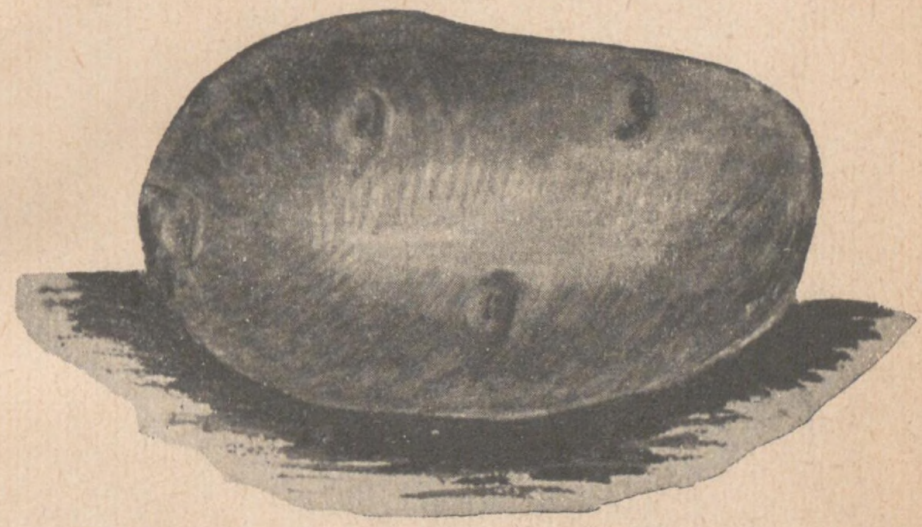

NAPSAL
EMIL JAKEŠ

3346 t
3439

S PŮVODNÍMI VYOBRAZENÍMI

(ROLNÍKOVA KNIHOVNA SV. 77.)

V PRAZE 1925
ZEMĚDĚLSKÉ KNIHKUPECTVÍ A. NEUBERT

--- RANÉ ---
BRAMBORY

PĚSTOVÁNÍ RANÝCH BRAMBORŮ NA POLI I V ZAHRADĚ.
JEHO VÝHODY A POPIS NEJRANĚJŠÍCH ODRŮD.

VEŘEJNÁ A UNIVERSITNÍ KNIHOVNA V PRAZE

NAPSAL
EMIL JAKEŠ

S PŮVODNÍMI VYOBRAZENÍMI

(ROLNÍKOVA KNIHOVNA SV. 77.)

A 3439/23 + 54 F 40

V PRAZE 1925
ZEMĚDĚLSKÉ KNIHKUPECTVÍ A. NEUBERT

ÚVODEM.

Rentabilita produkce bramborů je závislá v prvé řadě na zpeněžení sklizně, v druhé řadě pak na výši její. Vysoké výnosy plodiny nemusí míti vždy příznivý vliv na výši čistého zisku. Markantní důkaz podal rok 1922, kdy následkem velké úrody bramborů stlačena byla jejich prodejní hodnota až pod hodnotu výrobní, takže producent prodělával. Je tudíž nejdůležitějším momentem výhodné zpeněžení sklizně, spočívající hlavně ve vysoké prodejní hodnotě bramborů. Rozdíl mezi výrobní hodnotou bramborů a jich hodnotou prodejní, t. j. čistý zisk, zajisté nebude tak velký v době, kdy zemáků je všeobecný dostatek, tedy jmenovitě v podzimním období hlavní sklizně, jako v letním čase, kdy konsum požaduje nové brambory, kdy dosahuje se v důsledku zvýšené poptávky a nevelké nabídky vysokého rozpjetí mezi zmíněnými hodnotami, tedy vysoký čistý zisk. Možnost výhodného zpeněžení bramborů naskýtá se tudíž pěstováním raných odrůd, které by co nejdříve, v době čilé poptávky, mohly býti dány na trh.

V praksi je pěstování raných zemáků dosud nevalně prováděno, ač prostředí k němu je u nás zcela vhodné. Třeba jen pochopení se strany zemědělců — producentů, aby i tento úsek bramborářské produkce, k prospěchu soukromo i národohospodářskému byl patřičně využit.

Výhody, plynoucí z pěstování raných bramborů, směrnice k praktickému provádění pěstování v malém i velkém, popis nejranějších odrůd, které jsou základnou zdaru, najde čtenář v tomto spisku, jehož snahou je přispěti zemědělci, na poli dosud neoceněného odvětví bramborářské výroby.

EMIL JAKEŠ.

Výhody
plynoucí z pěstování raných bramborů.

Již v úvodu letmo bylo podotčeno, že pěstováním raných zemáků dosáhne se vyššího čistého zisku, je-li zaručen trvalý odbyt a je-li pěstování jich prováděno správně a účelně.

Především musí býti přihlíženo k tomu, aby pěstovány byly odrůdy nejranější, poněvadž v době jejich sklizně rozhoduje každý den o výši prodejní hodnoty; čím dříve možno dodati zemáky na trh a čím více vyzrálé, tím lepšího zpeněžení se dosáhne. Délka doby vegetační závislá je však nejen na odrůdě, ale i na půdě, počasí a způsobu pěstování, jak později bude vysvětleno. Obnáší 70 až 100 dnů.

V časné době prodeje dosáhne se sice značného zvýšení prodejní hodnoty, patero i vícenásobné, oproti v pozdější době hlavní sklizně. Nesmí se však opomíjeti, že rané brambory skýtají v poměru k pozdnějším odrůdám nízké výnosy, takže výrobní hodnota jich, rozdělena na menší počet vyrobených jednotek je daleko vyšší. Výnosy raných zemáků, přesahující 120 q po ha, považují se za vysoké!

Určiti předem kalkulací vhodnost pěstění raných bramborů nelze, proto vodítkem musí zde býti zkušenosti o výši sklizně a zpeněžení z minulých let. Teprve po sklizni a prodeji vykalkuluje se čistý zisk, který je důležitou zkušeností pro budoucí leta.

Celkově však vzato, v krajinách bramborářských, je-li trvalý odbyt a k pěstění volí se vhod-

ná odrůda, dobrá sadba, půda účelně se připraví, pohnojí a vůbec pěstování provádí se náležitým způsobem, možno směle tvrditi, že pěstění raných zemáků je rentabilnější, než pěstování odrůd pozdních. I v oblastech, kde brambor není hlavní plodinou, doporučuje se za zmíněných okolností pěstování raných odrůd a to tím dříve, není-li všeobecné pěstování zemáků rozšířeno a tudíž vyloučena velká nabídka. V krajinách těch zásobují městské trhy ranými brambory hlavně zahradníci, kteří provádějí poměrně nákladně pěstování v nevelkém rozsahu a nemohou tudíž množstvím ani cenově uspokojiti odběratele. Zemědělec může v polní kultuře produkovati rané zemáky za nižšího nákladu výrobního ve větším množství, takže lépe může uspokojiti zákazníky.

Pěstování raných zemáků pro spotřebu ve vlastním hospodářství je rovněž důležito, ale v praksi v malé míře bývá prováděno (ke kopání).

Vedle přímého zvýšení čistého zisku musí býti brán zřetel i na ostatní výhody, které pěstování raných bramborů skýtá. Nutno přihlížeti k nižšímu vyčerpání půdy ve prospěch plodiny následující. Jaký rozdíl jeví se v příštím roce na jařině, která zaseta byla na pozemek, kde minulého roku část osázena byla ranými a část pozdními zemáky! Vyšší výnos plodiny, v osevním postupu po raných bramborech sledující, sluší tedy přičísti k dobru předcházejícím raným bramborům.

V intensivním hospodářství hledí se však půda po sklizni raných zemáků ještě využíti.

S neobyčejným prospěchem může se použíti zeleného hnojení, poněvadž získá se doba, která zdar jeho jistěji zaručí. Rané zemáky opouštějí půdu počátkem července, v nižších polohách i koncem června a z prakse pěstování rostlin na zelené hnojení je známo, že den v červenci vydá více než týden v září. Setba rostlin k zelenému hnojení po raných bramborech je daleko výhodnější, nežli setba strnisková. V horských krajinách bramborář-

ských sleduje pravidlem v osevním turnusu po bramborech oves, který je velmi vděčen za zelené hnojení a potřebu jeho tedy tím více zdůrazňuje. Zelené hnojení po raných bramborech je v praksi řídce prováděno, ač pro krajiny horské, nepříznivě klimaticky položené, vysloveč-ně bramborářské, doznává nesmírného významu, poněvadž strnisková setba v krajinách těch ve vět-šině případech zklame. Rané brambory skýtají hor-skému zemědělci možnost získání zeleného hno-jení způsobem nejintensivnějším, který by jinak pro nepříznivé klima těžko dal se prováděti.

Hned po sklizni bramborů přikročí se k setbě; půda je dostatečně kyprá, takže není třeba před-cházející úpravy. K setbě volí se více druhů rost-lin ve směsi. Poněvadž jedná se obyčejně o půdy písčité až hlinité (půdy těžké jsou pro pěstování zemáků nevhodné), doporučuje se k sestavení směs-ky k zelenému hnojení lupina modrá, bílá, žlutá, peluška, vikev, případně i hrách. Dobré jest upo-třebiti hořčici, která nepatří sice mezi rostliny, po-skytující stanoviště bakteriím, rychle však roste, tvoří hojnost zelené hmoty a stíněním půdy udržuje částečně vláhu, ke zdaru zeleného hnojení nezbyt-nou. Podle sestavení směsi určí se výsevek, který musí býti o 50% větší nežli při pěstování zmíně-ných rostlin na semeno. Je-li půda suchá a nelze-li očekávati deště, po zasetí se půda uválí.

Podobně jako rostliny k zelenému hnojení, pě-stovati možno po sklizni raných zemáků píci k ze-lenému krmení. Voliti nutno opět rostliny s krát-kou vegetační dobou jako jsou na př. hořčice, po-hanka a obrovský kolenec. Za dostatku vláhy vy-tvoří během 6—8 týdnů vydatnou seč. Setba jme-novaných rostlin doporučuje se hlavně na půdách živných, za přihnojení strojenými hnojivy.

V příznivém podnebí, po červnové sklizni ze-máků, může zaseti se ještě proso, pohanka obecná nebo i hořčice bílá za účelem donesení semene. Potrvá-li během vegetace příznivé počasí získáme

během roku druhou sklizeň. V tom případě nesmí býti opomenuto řádného přihnojení, aby příští, v postupu sledující plodina přílišným vyčerpáním půdy neutrpěla.

Výhody, z pěstování raných zemáků plynoucí, dovede oceniti pouze praktický pěstitel, kterých však dosud je nemnoho. Dík šlechtitelským ústavům, máme v nynější době značný výběr osvědčených, raných odrůd bramborů, které značnou měrou umožňují zdárné pěstění. Schází dosud náležité pochopení se strany zemědělců-producentů, kteří nedůvěřivostí jednají mnohdy ve vlastní neprospěch. Každý pokrokový rolník jeviti má snahy, směřující za získáním nových zkušeností; někdy se zklame, jindy získá a v obou případech je vlastní zkušenost bohatstvím.

Pěstování raných bramborů.

PODNEBÍ A POLOHA.

Rané brambory s prospěchem pěstují se v krajinách nízko i vysoko položených, avšak poloha nezůstává bez vlivu na dobu zrání. V nižších polohách zrají některé odrůdy bramborů již v druhé polovině června, kdežto v polohách vysoko položených zpožďuje se sklizeň až o 14 i více dnů. V krajinách o nízké nadmořské výšce, naskytuje se rovněž výhoda v časnějším sázení, jež v oblastech horských z obavy před možnými mrazíky a pro nevyhřátí půdy se oddaluje. Mrazík přes 3^0 C spaluje nať, hlízy vyhánějí po druhé na úkor výnosu. V nižší poloze následkem vyšší teploty hlízy dříve klíčí a vegetace se zrychluje. Mají tedy nízko položené krajiny v pěstování raných bramborů nemalou výhodu v brzkém zrání, čímž docilují za ně

vyšší prodejní hodnotu, což při stejném nákladu výrobním tvoří vyšší čistý zisk.

Polohu požadují rané brambory výslunnou; nejvhodnější jsou pozemky k jihu nebo jihozápadu skloněné, na kterých vegetace rychleji pokračuje. I výnosy jsou vyšší.

PŮDA.

Brambory daří se nejlépe na hlubokých půdách písčitých a písčitohlinitých ať již prahorních či naplavených. Rovněž kypré půdy hlinité a mírně kyselé rašelinné, za volby vhodné odrůdy dobře se mohou uplatniti. Pro rané brambory je důležito, aby půda byla řádně provzdušněna. V těžkých, ulehavých půdách pozbývají brambory na chuti, stávají se lojovité, následkem nepoměrně vyššího obsahu bílkovin. Vlhké půdy raným bramborům nesvědčí, rovněž ne suché, na kterých sklízí se malé hlízy. Do půd vápnem bohatých raných zemáků nesázejme, trpí strupovitostí! Nejvhodnějším typem pro pěstování raných bramborů byla by půda písčitohumosní, která má vhodný poměr mezi vzdušnou a vodní kapacitou. Půdy zahradní bývají často podobny složení jmenované půdy a jsou proto vhodným stanovištěm k vypěstování raných, stolních bramborů. Přes to však při volbě půdy nesmí se přehlížeti odrůda, která bude sázena. Různé odrůdy kladou různé požadavky na povahu půdy a pakliže nevyhoví se jim, neuspokojí výnosem. Proto při pěstování raných zemáků nutno znáti jméno odrůdy a její požadavky v zájmu zdárné sklizně. Jmenované bude později vysvětleno při popisu jednotlivých odrůd.

POSTUP OSEVNÍ.

Brambory nečiní na postup velikých nároků a možno je v dobré půdě při náležitém hnojení pě-

stovati vícekráte po sobě. Půda se však jednostranně vyčerpává a brambory trpí chorobami. V oblastech bramborářských sledují brambory po ozimu a po nich následuje jař. V nutných případech střídají se někdy žitem a zeleně se hnojí. Brambory mohou se pěstovati po každé plodině, je třeba jen dobře je hnojiti a obdělati půdu.

HNOJENÍ.

Rané brambory je nutno hnojiti animálně a sice již v podzimu musí býti chlévská mrva rozmetána. Jarní hnojení chlévským hnojem možné je pouze u odrůd pozdních. Chlévská mrva zahřívá půdu a urychluje tak vegetaci. Hnojí se 200—400 q po ha.

Výborně svědčí bramborům podzimní zelené hnojení jako strnisková setba. Zelené hnojení rozšířeno je ve značné míře v Německu a dosahují se pomocí jeho veliké úspěchy. Zvláště na půdách písčitých koná pravé divy. Bylo by záhodno, aby i u nás jmenovaný způsob hnojení bramborů oceněn byl po zásluze v praksi.

Vedle hnojení přirozeného, nesmí se opomíjeti hnojení hnojivy strojenými, hlavně dusíkatými a draselnými.

Dusík brambory velmi dobře přijímají, avšak přehnojení jmenovanou živinou bylo by hrubým přehmatem. Přílišný obsah dusíku v půdě způsobuje zbujení natě na úkor hlíz a prodlužuje značně délku vegetační doby. Raným bramborům jistě by naznačené nesvědčilo. Hlízy po jednostraném hnojení dusíkatém tvoří nepoměrně více bílkovin, stávají se lojovité a bezchutné. Rané brambory slouží jedině k jídlu a je tedy třeba, aby vyznačovaly se dobrou jakostí.

Nejvhodnějším hnojivem dusíkatým je síran amonný, krátce před sadbou rozhozený, případně i do brázd, do nichž hned se sází. 1—1.5 q po ha stačí. I dusíkatého vápna as 14 dní před sadbou

rozmetané s prospěchem může se použíti. Ledkování se nedoporučuje; zpozdí se velmi vegetace a trpí chuť hlíz.

Hnojení fosforečné v dobré půdě za animálného hnojení není třeba, jedině při zeleném hnojení na půdách písčitých nebo rašelinných přihnojí se as 4 q Thomasovy strusky, jde-li nám současně o dobrý zdar jetele v příští jařině. Jinak mnoho z naznačeného hnojení rané brambory nezískají. V půdě přehnojené dusíkem, doporučuje se přihnojení superfosfátem, 100—150 kg na ha, za účelem omezení neblahé působnosti dusíku na chorobné zbujení a délku vegetační doby bramborů. Možno házeti jej do brázd.

Nejdůležitější je hnojení draselné, na které činí brambory značné nároky. Draslo činí rostliny i hlízy resistentnějšími proti chorobám, jmenovitě u hlíz zlepšuje trvanlivost při uložení.

Draselnaté hnojení provádí se pravidlem draselnou solí nebo kainitem, obé u raných bramborů, při čemž se přihlíží k fysikálnímu stavu půdy, s dobrým prospěchem. Poněvadž jedná se o brambory stolní, není třeba klásti váhu na nižší obsah škrobu, který mohl oy býti způsoben po hnojení kainitem. Použije se tedy v půdách lehčích k draselnému hnojení 3—4 q kainitu na podzim, nebo časně z jara rozhozeného, v půdách opačného rázu 100 až 150 kg 40% draselné soli časně z jara rozmetané. Dávky voleny jsou při základním hnojení chlévskou mrvou a nutno je tedy přiměřeně zvýšiti, není-li animální hnojení prováděno nebo hnojeno pouze zeleně.

Hnojení vápenatými hnojivy nutno se vyvarovati, poněvadž lehce přivodí se, zvláště v půdách lehkých, strupovitost hlíz, která jedlé brambory velmi znehodnocuje. V půdách s vyšším obsahem vápna, doporučuje se hnojení síranem amonatým, který kyselou reakcí potlačuje vznik strupovitosti. Vápenaté hnojení musí se díti opatrně k některé plodině předchozí. Nejlépe provede se slínováním.

PŘÍPRAVA PŮDY.

Poněvadž brambory následují obyčejně po ozimu, tudíž hned po sklizni jeho přikročí se k podmítnutí strniska. Později, před zámrzem, provede se hluboká orba současně se zaoráním hnoje. Jest-li vhodná spodina, je velmi dobré provésti její nakypření podrývákem, což bramborům je k značnému prospěchu. Podle Munzara, sahají zemáky kořeny svými až do hloubky 75 cm, je-li vhodná, proniknutelná spodina. Že tomu tak, přesvědčuje prakse. V suchém roce zasázené brambory po vojtěšce, nejlépe se osvědčily, poněvadž čerpaly vláhu ze spodiny, hluboko sahajícími kořeny vojtěšky upravené. Půda ponechá se pak v hrubé brázdě ležeti přes zimu. Z jara urovná se smykem nebo branami povrch a nakypří, k vůli omezení výparu. Kypření kultivátorem je na místě jedině na těžších, uléhavých půdách.

SADBA.

K sadbě volena musí býti dobrá odrůda, vhodná pro klima a půdu, ve které bude pěstována. Směrodatným vodítkem je zde vlastní zkušenost, získaná odrůdovým pokusnictvím. Odrůda, která v pokusnictví za stávajících podmínek nejlépe se osvědčila a se strany konsumentů těší se oblibě, bude východiskem volby. Velmi je riskantní kupovati sadbu nám neznámé odrůdy z odlišných vegetačních podmínek a započíti pěstování přímo ve větší ploše. Brambory udaří se pouze v těch poměrech, kterým během pěstění se přizpůsobily a jsou-li násilím vpraveny v poměry opačné, zklamou úplně, třeba jinak za dobrých, ostatních podmínek životních. Znova se zdůrazňuje, že nejspolehlivějším rádcem je pokus!

S volbou vhodné odrůdy souvisí volba dobré sadby. Na prvém místě je třeba přihlížeti, aby hlízy k sadbě určené, pocházely jedině z trsů zdra-

vých, produktivních, vyznačujících se potřebnými vlastnostmi (raností). Sadbové hlízy samé nemají býti malé, nýbrž prostřední velikosti, zdravé, s tenkou slupkou a mělkými očky, což pro stolní odrůdy bramborů je důležitým požadavkem. Vyznačovati se mají dobrou vařivostí, nesmí se rozvářeti ani býti lojovité. Vše závisí na půdě avšak odrůda rovněž rozhoduje. O vařivosti bramborů rozhoduje poměr dusíkatých látek ke škrobu. Při užším poměru nežli 1 : 12, jsou lojovité, je-li nad 1 : 18, rozvářejí se. Krájení u raných zemáků se nedoporučuje, poněvadž pravidlem mívají menší počet oček a rozkrájením seslabí se síla pučení. Některé odrůdy krájení nesnášejí (nejranější). Hlízy celé mocněji pučí, rychleji vyrůstají, dříve zrají, než-li rozkrájené kousky bramboru. Jedině korunková půlka hlízy vhodná je k sadbě, vyznačujíc se vyšší schopností výrobní. — V praksi často se stane vyklíčení hlíz, u raných zemáků zvláště, poněvadž perioda klidu dřívějším zráním hlíz je z jara dříve skončena. Naskytá se otázka, zda naklíčené hlízy jsou vhodnou sadbou. Prakse ukázala, že předchozí naklíčení má příznivý vliv na ranost i výši výnosu. Výnos zvýší se však jedině tehdy, nepřesahuje-li délka klíčů 2 cm a jde-li o klíče prvotní, nikoliv ulámáním znova vyhnané. Čím delší klíče, tím více urychluje se vegetace, avšak výnos klesá. Naznačené objasňuje pokus s různou intensitou naklíčení bramborů odrůdy »Viktorky«: 20. dubna zasázeno bylo na stejných plochách za shodných podmínek 20 hlíz o váze 1 kg nenaklíčených, 20 hlíz vážících 1 kg s klíči 1.5 cm dlouhými a týž počet hlíz téže váhy o délce klíčů 5 cm. Brambory vzešly:

nenaklíčené	18. května,
s klíčky 1·5 cm	15. května,
s klíčky 5 cm	10. května.

Rozdíl v ranosti jevil se až do zrání; nenaklí-

čené zralé byly nejdéle, s klíčky 5 cm dlouhými o 10 dnů dříve. Výnos poskytly:

nenaklíčené	6·87 kg,
s klíčky 1·5 cm	7·63 kg,
s klíčky 5 cm	5·16 kg.

Ve shora řečeném míní se klíčky t. zv. slunečné, t. j. vytvořené za dostatku světla, nikoliv s jakými shledáváme se ve tmavých sklepích. Slabé, za nedostatku světla vyhnané klíčky je lépe ulá-

Obr. 1. Správně naklíčená hlíza.

mati a hlízy zbavené jich sázeti. Sníží se však výnos, většina bramborů bude drobných a zpozdí se vegetace. Příprava bramborů k sadbě se slunečními klíčky provede se ve světlé místnosti, kde na vrstvu vlhkých pilin nebo rašeliny brambory se rozprostřou. To provede se as měsíc před sadbou. Teplota v místnosti, kde nakličování se děje, pohybovati se má mezi 8—10° C.

Brambory zavadnou a vyženou silné, zelené klíčky, které se tak lehce při sázení neulámou. Současně vytváří i kořínky, kterými brambory v půdě dříve se uchytí k prospěchu urychlení vegetace. Správně naklíčená hlíza vidna je na obr. 1.

U některých odrůd bramborů (Martinský ro-

hlík, Perla z Erfurtu), má naklíčení zvláště značný vliv na ranost a výnos, bohužel, zmíněný způsob přípravy sadby je prakticky proveditelný pouze v menších rozměrech.

DOBA SÁZENÍ.

Rané brambory mají býti raně sázeny, je-li půda teplá. Chyba však, že mrazíky, často v pozdním jaru se dostavující přesahující 3^0, spalují úplně vzrostlé rostlinky. Tyto sice znovu vyhánějí, výnos však slábne a doba zrání se citelně prodlouží. Přes to je třeba nasázeti rané brambory dříve, nežli pozdní a odvážiti se i možného zmrznutí. Pokud je možno, sázejme brambory na pozemky, kde nebezpečí mrazu tak často nenastává. Mnohému zemědělci jistě je známo, že v krajinách se svahovitými pozemky, v případě mrazu nenastává zmrznutí bramborů všeobecné, nýbrž jen na některých pozemcích a na jiných, třeba nedaleko nich položených, vůbec vegetace neutrpí. Na pozemcích v úžlabinách, poblíže trávníků, trpí zmrznutím brambory nejvíce.

Doba sázení řídí se podle krajiny, lépe řečeno podle teploty půdy. Do chladné půdy je sázení bramborů bezvýznamné, ba škodlivé; hlízy neklíčí

Obr. 2. Správné zasazení hlízy oproti hloubce brázd.

a trpí chorobami. Ve vyšších polohách nutno sázeti později, v nižších dříve, jelikož je půda dříve vyhřátá. Nejvhodnější dobou je měsíc duben, v teplých krajinách konec března. Vlastní zkušenost je opět nejspolehlivějším vodítkem.

PROVÁDĚNÍ SADBY.

Nejvhodnější způsob sadby je do brázd či hrobků. Branami urovnaná půda rozbrázdí se rádlem ve stružky 8—12 cm hluboké a 50—70 cm od sebe vzdálené vzniklým hřebenem. Vzdálenost závislá je hlavně na povaze půdy; v těžších, vlhčích půdách je menší, v sušších větší. Totéž platí o hloubce sadby. Do stružek, obecně zvaných „shonků", sází se hlízy ve vzdálenosti 20—30 cm. Při řidším sázení vyvinou se větší hlízy. V bohatých půdách nutno sázeti řidčeji, v chudých hustěji. Zasázené zaořou se rozoráním hřebenů, při čemž třeba dbáti, aby dno vzniklé brázdy bylo níže, nežli hlízy v hrobcích (obr. 2.). Do nižší brázdy stéká se voda z hrobků a vylučuje se tak možnost zkažení hlíz. Na českomoravské vysočině, v krajině bramborářské, je shora uvedený způsob sázení nejrozšířenější a možno jej směle označiti také za nejlepší. Hrobky jsou náležitě provzdušeny, dobře vyhřívány a brambory netrpí škodlivým vlhkem. Jedině v krajinách příliš suchých a vysýchavých půdách, byla by hřebenová kultura nevhodná a přednost zde třeba dáti sadbě za pluhem nebo pomocí markeru. Zachová se jarní vláha, hrající při raných bramborech důležitou roli.

Sázení stroji, kterých v poslední době sestrojeno bylo značné množství, je dosud nedokonalé a před ručním sázením neprokazuje pražádné výhody.

KULTURA.

Jakmile brambory vylézají ze země, převláčejí se po brázdách lehkými branami. Po vyřádkování se rádlem oořou, a když nať počíná se rozkládati, oorají se znova do hřebenů. Konce hřebenů při mezích a pod. okopají se motyčkami. Při oorávání opět se hledí, aby dno brázdy bylo níže položeno nežli vyrůstající hlízy.

Během vegetace označují se trsy chorobné, případně i trsy jiné odrůdy do původní přimísené a vylučují se. Jedná-li se o získání sadbových bramborů je tato práce nezbytným požadavkem.

SKLIZEŇ.

Brambory jsou zralé a sklizně schopné, když stolony, na nichž hlízy jsou narostlé, zasýchají. V praksi obyčejně rané brambory sklízí se tehdy, když hlízy nabyly velikosti, že schopny jsou prodeje. Vychází se z toho předpokladu, čím dříve dodají se na trh, tím lépe se zpeněží. Je sice pravdou, že v časné době prodeje dosáhne se za brambory vyšší prodejní hodnoty, zdali však tím producent získá, je sporno. V poslední době zrání přibývají hlízy každým dnem váhově i velikostně a sklidí-li je zemědělec dříve, co získá vyšší cenou, ztratí nižším výnosem.

Sklizeň provádí se buďto ručně, motyčkou, jde-li o malé množství, nebo rádlem hřebeny se rozorávají a hlízy vyhrabují, nejlépe však děje se strojově vyoravači, které vyhazují brambory na povrch půdy. Při strojovém vybírání raných bramborů je třeba přihlížeti, aby stroj hlízy příliš neporanil a nepřispěl tak k brzké zkáze (černání hlíz). V poslední době sestrojeny jsou stroje, u nichž poškození hlíz nenastává. Vyorávání pluhem, jak někdy se děje, je prací nejobtížnější.

ÚCHOVA.

Rané brambory ihned po sklizni se odprodávají, jedině sadbové a ve vlastním hospodářství konsumované se ukládají. Jsou-li rané brambory později sklizeny, takže prodejní hodnota jich je nízká, je vhodné uložiti je přes zimu a z jara odprodati k sadbě. Sadba čisté, osvědčené odrůdy vždycky se dobře zpeněží!

Uchovávání děje se ve sklepích, kůlnách nebo krechtech. Prováděti se musí řádně s největší pečlivostí, jelikož rané odrůdy bramborů snáze podléhají zkáze, nežli odrůdy pozdní, poněvadž obsahují více vody a méně škrobu.

Sklep musí býti vzdušný, v potřebné době do-

bře větratelný, suchý a chladný. Teplota v něm nemá klesnouti pod 1^0 C a stoupnouti nad 8^0 C. V prvém případě nastalo by sládnutí, případně úplný zánik zmrznutím, v druhém případě by brambory, po prodělání vegetačního klidu, klíčily. Regulování přístupu vzduchu a patřičné teploty má býti lehce proveditelno pomocí vzdušníků, násypných otvorů a dveří. Brambory ukládají se na lištovou podlahu nebo na 10 cm vysokou vrstvu vláknité rašeliny do výše 1—2 m, podle teploty sklepa; v chladném mohou se klásti do větší výšky. Přes to však, je-li dosti místa, ukládejme je do nízkých vrstev, čím nižší vrstva, tím bezpečnější úchova. Dobré jest, nežli brambory do sklepa se uloží, dáti je do vzdušné kolny nebo na mlat vypotiti a oschnouti. Je-li možno, mají se před uložením roztříditi a malé, oddělené hlízy nejdříve zkonsumovati. Drobné brambory jsou nevyzrálé a pocházejí často z chorobných trsů, proto také nejdříve se kazí a infikují hlízy ostatní. Třídění pravidlem provádí se z jara, z důvodu uvedeného však provádějme tuto práci v létě před uložením! — Paří-li se brambory ve sklepě, nutno je rozhrnouti a pakliže počínají se kaziti, přebrati a odděliti.

Krechtují-li se brambory, je rovněž třeba častého dozoru a péče. Na podzim, dokud není ještě nebezpečí mrazů, stačí navrstvené brambory do krechtů pokrýti vrstvou suché slámy a obházeti slabě hlínou. Brambory se potí a je třeba, aby řádně větraly. V době deštů nutno upraviti řádně pokrývku, aby do bramborů nezatékalo. Jakmile nastaly mrazy, zesílí se značně vrstva hlíny a větráky na povrchu krechtů se dobře uzavřou. Je-li třeba, na hlínu položí se ještě vrstva nati nebo chlévského hnoje. V zimě, jakmile počasí dovolí, otevírají se větráky, podobně i na jaře, aby zvýšením teploty brambory neutrpěly.

Pěstování raných bramborů v zahradě.

V této kapitolce krátce bude pojednáno o pěstování zvláště raných bramborů v domácích zahrádkách i zahradách zahradníků na malé ploše. Celkově zahradní pěstování raných bramborů je shodné s pěstováním jich na poli, poněvadž však prováděno je v malém rozsahu, možno činiti některá opatření, směřující za rychlým zráním a vypěstěním tedy bramborů veleraných. Čím dříve objeví se brambory na tabuli, tím jsou vítanější a zvláště tehdy, pochází-li z vlastní zahrádky. I ku prodeji třeba jen v malém, často se zahradní pěstění vyplácí.

K zahradnímu pěstění je nejlépe voliti typické odrůdy stolní, s tenkou hladkou slupkou, plochými očky, žlutou dužinou a jemnou chutí. Vítanější je tvar rohlíčkovitý, případně ledvinovitý, nežli kulatý. V následující kapitole popsány budou jednotlivé rané odrůdy, předem však upozorňuje se na některé zvláště pro zahradní pěstění vhodné odrůdy: Červencové ledvinky, Červencové perly, Görsdorfské ledvinky, Hradecké rané, Jánovky, Martinské rohlíčky, Nolčovy rohlíčky, Perla z Erfurtu, Pražské rohlíčky, Viktorky.

Hlízy před sadbou dají se naklíčiti vpředu již naznačeným způsobem. Výhradně sázejí se hlízy celé, 50—100 g těžké.

V zahradě zvolí se záhon dobře slunečný s kyprou, chlévskou mrvou dobře vyhnojenou půdou. Zahradní půdy jsou pravidlem teplejší, pročež mohou býti brambory dříve sázeny. Nikoli však do půdy studené!

Brázdy dělají se rádlem, v menším rozsahu železnými hráběmi. Připraví se několik dní před sadbou a dobré jest poprášiti je mírně síranem amonným. Nasázené brambory rádlem nebo hráběmi se zahrnou. Když vyrazily a nastává obava před mra-

zíky, pokryje se půda slabou vrstvičkou vláknité rašeliny nebo rašelinovou drtí, čímž nať je od zmrznutí úplně chráněna. Vyřádkované, podle potřeby jednou nebo dvakrát motyčkou se okopou. Za velkého sucha, je-li možno, prospěje zalití. Jinak je zbytečno.

Jakmile nať žloutne, mohou se podbírati k denní potřebě. Po sklizni osází se záhon jinou zeleninou.

K zvlášť rychlému vypěstování raných brambor doporučuje se zasázení jich v březnu do velkých květináčů, v nichž ponechají se růsti až do května, načež se vysazují i s balíkem země z květináče na záhon do zahrady.

Popis raných odrůd.

Dobrá odrůda je základnou zdaru. Známo je, že ve stejných podmínkách různé odrůdy nestejně se osvědčují a skýtají rozdílné výnosy. Je proto žádoucno odrůdovým pokusnictvím zjistiti nejvhodnější odrůdy pro stávající podmínky a s pěstěním u těchto zakotviti.

V dnešní době máme značný počet raných odrůd brambor a z těch ty nejlepší, výběrem zušlechtěné uváděny jsou šlechtitelskými podniky do prodeje. Šlechtitelské podniky učinily v naznačeném směru hezký kus práce a záleží na zemědělcích samých, aby ji ocenili a k vlastnímu prospěchu použili.

Nyní uvádím ještě popis význačných odrůd raných brambor, které na českomoravské vysočině, v oblastech výhradně bramborářských jsou rozšířeny a většina z nich naším předním šlechtitelským podnikem bramborářským v Keřkově u Přibyslavě je pěstována a zušlechťována.

Jedná se vesměs o brambory skutečně rané, během června a července zrající.

CÍSAŘSKÁ KORUNA

patří mezi starší rané odrůdy, která dodnes zaujímá zasloužené místo mezi osvědčenými. Vypěstil ji anglický šlechtitel bramborů Findlay.

Obr. 3. Císařská koruna.

Hlíza oválná, velká, sploštělá. Slupka tenká, hnědé barvy, očka plochá. Dužina bílá. Výborné chuti.

Vyniká vzdorností proti chorobám a vysokými výnosy. (Obr. 3.)

ČERVENCOVÉ LEDVINKY

vypěstěny německým šlechtitelem Thielem.

Hlíza ledvinovitého tvaru s hnědou slupkou a mělkými očky. Dužina žlutá.

Vzdorná proti chorobám (rakovině), výnosná.

ČERVENCOVÉ PERLY

šlechtitel Dolnosaský osivový spolek Ebsdorf.

Hlíza ledvinovitého tvaru, slupka hnědá, očka mělká. Dužina žlutá. Velice chutné.

Pro střední a lehčí půdy. Vzdorné proti chorobám, netrpí rakovinou. Velice výnosné. (Obr. 4.)

Obr. 4. Červencové perly.

EXKVISITNÍ

šlechtitel Hennings.

Hlíza okrouhlá, prostředně veliká, slupka žlutě-hnědá, očka mělká. Dužina sytě žlutá.

Pro lehčí a střední půdy. Zdravotní stav velmi dobrý.

GÖRSDORFSKÉ LEDVINKY

šlechtitel Roesicke, byly k nám dovezeny v poválečné době a záhy získaly si značné obliby.

Hlíza mírně ledvinovitá. Slupka žlutohnědá, očka plochá, dužina intensivně žlutá.

Na lehčích půdách skýtají vysoké výnosy. Zdravotní stav výborný; označeny jsou za imunní proti rakovině. (Obr. 5.)

HRADECKÉ RANÉ

krajová odrůda, podobná předešlým.

Ledvinovitá až rohlíčkovitá hlíza má hnědou slupku, sytě žlutou dužinu, mělká očka. Dobré chuti.

Pro střední, vlahé půdy. Dobré do zahrad.

Obr. 5. Görsdorfské ledvinky.

JÁNOVKY

krajová odrůda, jedna z nejrozšířenějších raných odrůd, jmenovitě v nižších polohách. Odrůdově nejednotné.

Hlíza oválná, slupka žlutohnědá, očka hlubší. Dužina intensivně žlutá. Vynikají velmi dobrou chutí.

Půdy lehčí, střední. Zdravotní stav ucházející, přílišnou vzdorností nevynikají. (Obr. 6.)

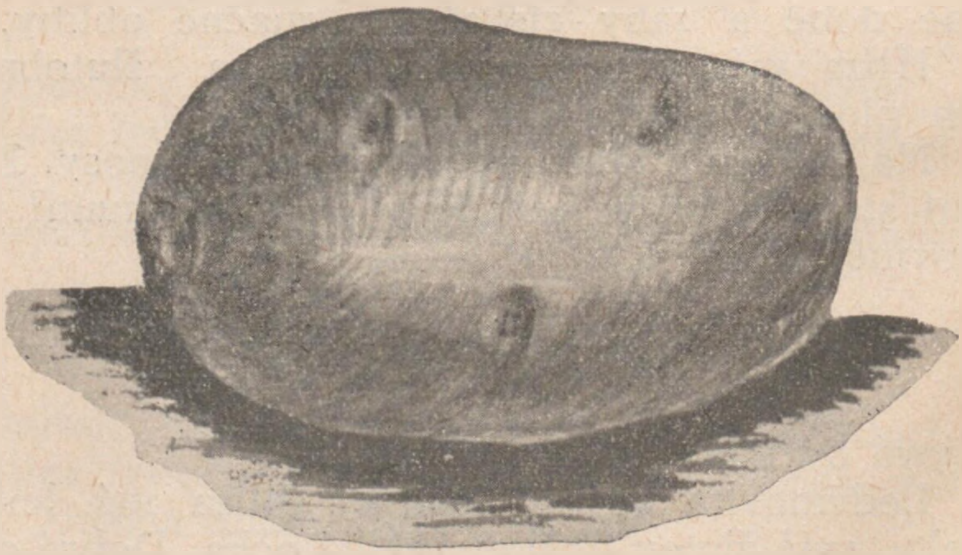

Obr. 6. Jánovky.

KRÁLOVSKÉ LEDVINKY

pěstitel Roesicke, novější, význačná odrůda.

Hlíza podlouhlá, ledvinovitá, slupka hnědá se znatelnými, růžovými skvrnami. Očka plochá, dužina mírně žlutá. Dobré chuti.

Vzdorné proti chorobám, netrpí rakovinou. Výnosem význačné.

KUKAČKY

šlechtitel Thiele, oblíbená veleraná odrůda.

Hlíza okrouhlá, mírně sploštělá. Slupka nahnědlá, očka mělká. Dužina bílá. Chuti velmi dobré.

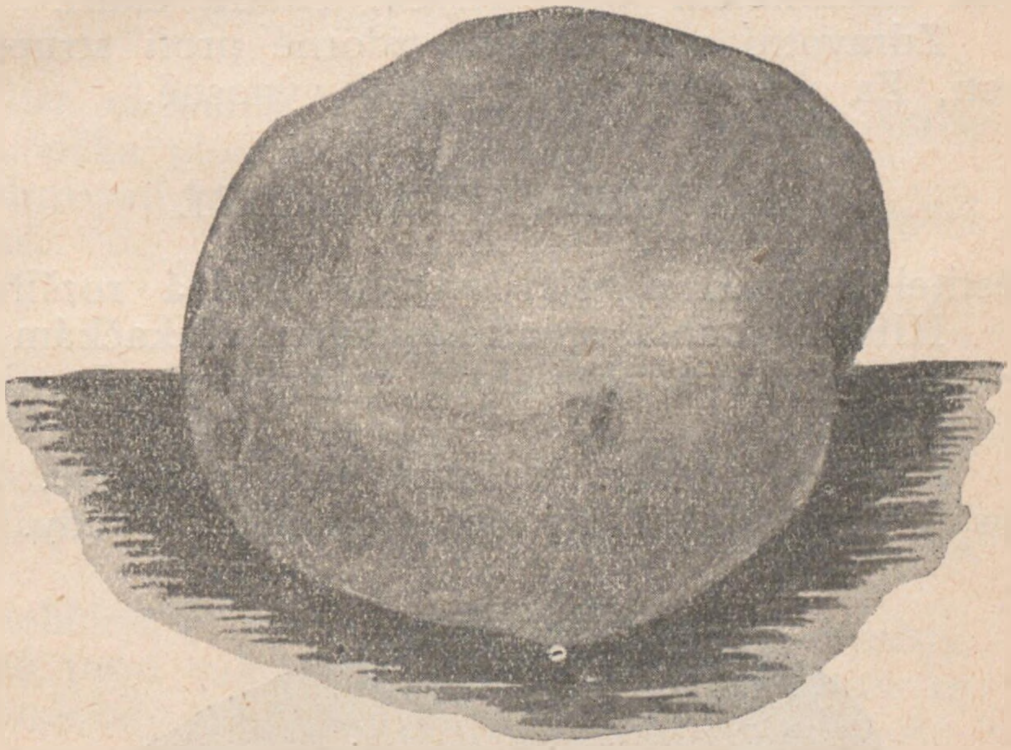

Obr. 7. Kukačky.

Půdy lehčího rázu, vlahé. Zdravotní stav dobrý, vzdorné proti rakovině. Jedině proti strupovitosti jsou choulostivé. Proto nedávati je do půd zásaditě reagujících.

Z nejranějších nejvýnosnější. (Obr. 7.)

LECH

starší odrůda, vypěstěná známým polským pěstitelem Dolkowskim.

Hlíza oválná, vejčitá, slupka hnědá, očka mělká. Dužina bílá.

Vzdorují chorobám, netrpí rakovinou. Pro střední, vlhčí půdy. Výnosné.

LUCYA

Dolkowskim vypěstěná.

Hlíza okrouhlá, slupka hnědá s plochými očky. Dužina bílá.

Pro vlhčí půdy, jako většina odrůd jmenovaným šlechtitelem vypěstěných. Dobré chuti.

Zdravotní stav dobrý, vzdorné proti strupovitosti. Za dostatku vláhy velmi výnosné.

MAGDEBURSKÉ MODRÉ

pěstitel Thiele, novější odrůda, hodná rozšíření.

Hlíza okrouhlá, sploštělá, tvarem Kukačkám podobná. Slupka modřefialová s hnědými skvrnami, očka plochá.

Pro lehčí půdy. Vzdorné proti rakovině. Výnosem vynikající. Patří mezi nejranější odrůdy.

Obr. 8. Martinský rohlík.

MARTINSKÉ ROHLÍČKY

krajová odrůda, starší, velmi oblíbené stolní brambory.

Nevelká hlíza je rohlíčkovitého tvaru, slupka žlutohnědá, očka velmi mělká.. Dužina žlutá. Znamenité chuti.

Pro střední, vlahé půdy; nejlepší do zahrady. Pro nízkou, drobnou nať vhodné též k pařeništnímu rychlení.

Zdravotní stav výborný. Střední výnosy. Velmi dobře se zpeněží. (Obr. 8.)

MONA

Šlechtitel Dolkowski.

Hlíza okrouhlá, mírně sploštělá. Slupka slabě růžová, očka plochá. Dužina bílá.

Zdravotní stav dobrý. Ve vlhčích půdách velmi výnosné.

NEJRANĚJŠÍ

vypěstěné Thielem, značně se rozšiřují. Podobné Kukačkám.

Hlíza okrouhlá, sploštělá, slupka hnědá, očka mělká.

V lehčích, vlahých půdách skýtají značné výnosy. Vzdorné proti rakovině, hlízy však choulostivé oproti hnilobě. Velerané.

NOLČOVY ROHLÍČKY

vypěstěny Nolčem, starší osvědčená odrůda stolních bramborů.

Hlíza rohlíčkovitá, protáhlá, slupka jemná, žlutohnědá, očka plochá. Dužina žlutá. Výborné chuti.

Pro lehčí půdy. Zdravé.

OBROVSKÉ LEDVINKY
pěstitel Thiele.

Hlíza veliká, ledvinovitá, slupka hnědá, očka mělká. Dužina slabě žlutá.

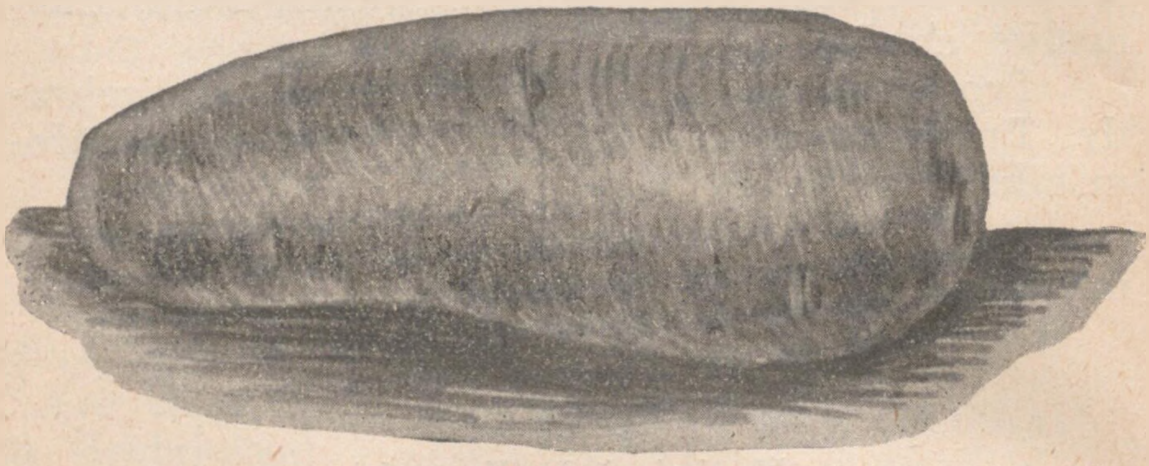

Obr. 9. Pražské rohlíčky.

Půdy střední, dostatečně vlahé. Zdravotní stav dobrý. Vynikající výnosem.

PERLA Z ERFURTU.

Starší, dříve značně rozšířená odrůda. Hlíza oválná, podlouhlá, slupka žlutohnědá, očka mělká, dužina žlutá. Výborné chuti. Pro lepší půdy; vhodné do zahrad. Zdravá a dosti výnosná.

PRAŽSKÉ ROHLÍČKY
krajová odrůda.

Hlíza dlouhá, ledvinovitá, slupka žlutohnědá, očka plachá. Dužina žlutá.

Pro střední půdy, hlavně do zahrad. (Obr. 9.)

RANÉ VÝNOSNÉ.
Šlechtitel Cimbal.

Hlíza mírně podlouhlá, veliká, slupka hnědá, očka mělká, dužina slabě nažloutlá. Velmi dobré. Vzdorné proti chorobám, vynikají výnosem.

RŮŽOVKY RANÉ

(Early Rose Puritan), šlechtitel americán E. L. Coy, svého času velmi rozšířená raná odrůda. Při pečlivém výběru dosud se osvědčující.

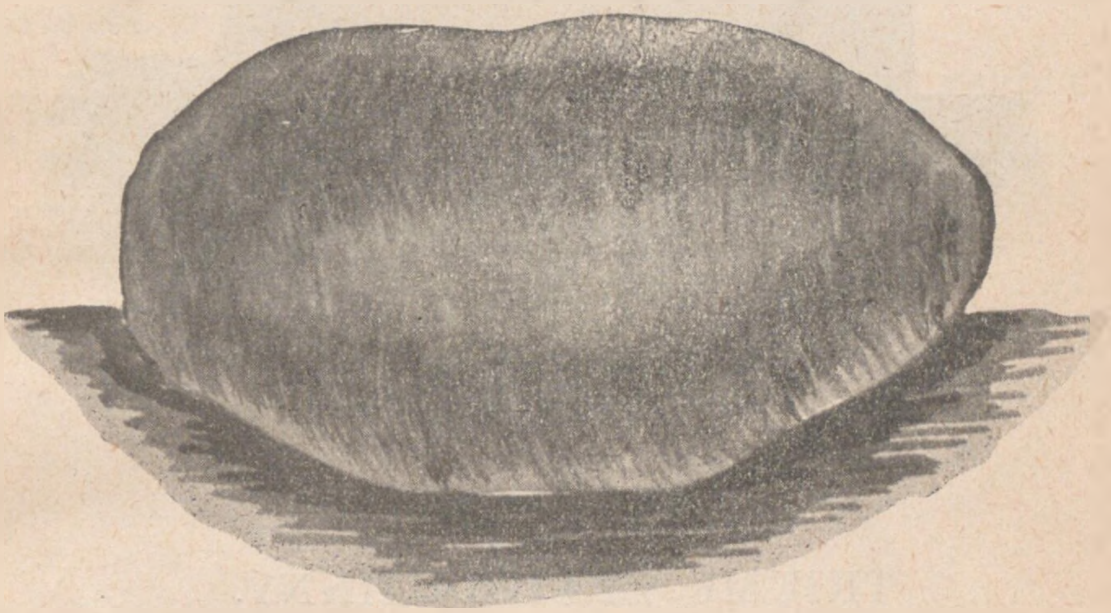

Obr. 10. Růžovky rané. (Early Rose Puritan.)

Hlízy podlouhlé, vejčité, slupka růžová, očka mělká. Dužina bílá. Chuti dobré, pro bílé zbarvení dužiny a růžové slupky méně oblíbené.

Otužilé a výnosné. (Obr. 10.)

RYCHLÍK

šlechtitel Dolkowski.

Hlíza podlouhlá, slupka hnědá, očka mělká. Dužina bílá. Výborné chuti.

Pro vlhčí půdy výnosné.

SNĚHULE

dříve z raných odrůd nejvíce pěstované.

Hlíza okrouhlá, veliká, slupka hnědá, očka prostředně hluboká, dužina bílá.

Pro lehčí a střední půdy. (Obr. 11.)

Obr. 11. Sněhule.

TRIUMF ZLATODUŽINNÝ.

Šlechtitel Hennings.

Hlíza mírně protáhlá, prostřední velikosti, slupka žlutohnědá, očka mělká. Dužina intensivně žlutá. Dobré chuti.

Vzdorné proti chorobám, zvláště hnilobě. Pro střední půdy.

Obr. 12. Viktorky.

VIKTORKY

krajová odrůda, oblíbený stolní brambor.

Hlíza poněkud podlouhlá, k pupkové polovině zúžená, slupka žlutohnědá, očka mělká. Dužina sytě žlutá. Velmi chutné.

Pro střední a lehčí půdy. Vhodné do zahrad. Výnosné. (Obr. 12.)

OBSAH:

	Strana
Úvodem	3
Výhody z pěstování raných bramborů	4
Pěstování raných bramborů	7
Podnebí a poloha	7
Půda	8
Postup osevní	8
Hnojení	9
Příprava půdy	11
Sadba	11
Doba sázení	14
Provádění sadby	15
Kultura	15
Sklizeň	16
Úchova	16
Pěstování raných bramborů v zahradě	18
Popis raných odrůd	19

Rolníkova knihovna.

Sbírka praktických knih ze všech oborů hospodářství.

Dosud vyšlé svazky obsahují:

Sv. 1. **Česání, uschovávání, balení, zasílání a prodej ovoce.** Napsal Jan J. Těšitel. S vyobrazeními. Kč 4·—.

Sv. 2. **Porodnictví zvířat domácích.** Napsal Dr. Th. Kašpárek. S vyobrazeními Kč 15·—.

Sv. 3. **Zužitkování kostí v domácnosti a hospodářství.** Napsal inž. Zdeněk Šíma. Kč 2·40.

Sv. 4. **Semenářství.** Návod k pěstování hospodářských, zeleninových i květinových semen. Napsal V. Bílý. S četnými vyobrazeními. Kč 12·—.

Sv. 5. **Praktický králikář.** Napsal Hugo Táborský-Rosický. S četnými vyobrazeními. Čtvrté přeprac. vyd. S vyobr. Kč 10·—.

Sv. 6. **Výroba ovocných vín.** Napsal Frant. Lukáš. Třetí vydání s četnými vyobrazeními. Kč 6·—.

Sv. 7. **Krechtování bramborů.** Podává PhC. Adolf Kutín. S vyobrazeními. Kč 1·—.

Sv. 8. **Praktiky při obchodu koňmi.** Napsal zvěrolékař Frant. Dvořáček. S četnými vyobrazeními. Kč 8·—.

Sv. 9. **Včela medonosná a její chov.** Dle spisu Dra K. Sajó-a zpracoval A. Mučovský. Přehlédl a doplnil Jos. Kebrle. S vyobrazeními. Kč 3·20.

Sv. 10. **Včelí vosk a jeho zužitkování v domácnosti.** Napsal Jos. M. Kadlčák. S mnoha vyobraz. Kč 4·—.

Sv. 11. **Klíč ku zvýšení úrodnosti půdy.** Obdělání, kypření a dospívání půdy. Hnojení atd. Naps. Em. Černý. Kč 12·—.

Sv. 12. **Československý štěpař a ovocnář.** Napsal Jos. M. Kadlčák. S obrázky. Kč 7·50.

Sv. 13. **Fretka, její život, rozmnožování a výcvik k lovu králíků.** Napsal M. Šmelík. S obrázky. Kč 2·—.

Sv. 14. **Chov perliček, krůt a pávů.** Napsal zvěrolékař Fr. Dvořáček. S obrázky Kč 2·40.

Sv. 15. **Růže a její pěstování.** Napsal Al. J. Kulišan.

Sv. 16. **Reveň či rebarbora.** Napsal Jan Těšitel. S obrázky. Kč 2·40.

Sv. 17. **Dočasné louky,** jich význam pro hospodářství a zvelebení chovu dobytka. Napsal Jos. Boháček. S obrázky. Kč 1·20.

Sv. 18. **Chov koní.** Napsal Fr. Dvořáček. S mnoha obrázky. Kč 9·—.

Sv. 19. **Nemoci vepřového dobytka.** Napsal Fr. Dvořáček. S mnoha obrázky. Kč 9·—.

Sv. 20. **Nemoci psů.** Napsal zvěrolékař Fr. Dvořáček. S mnoha vyobrazeními. Kč 16·—.

Sv. 21. **Pěstování, ochrana a hnojení ovocných stromů.** Napsal Jar. Fr. Urban. S četn. vyobr. Druhé vyd. Kč 8·—.

Sv. 22. **Zelinářství.** Praktické pokyny k zakládání a vedení zelinářských zahrad. Napsal Václ. Bílý. Čtvrté vydání se 75 vyobraz. Kč 10·—.

Sv. 23. **Hřebení klisen.** První pomoc při něm, jakož i první pomoc při onemocnění koní a rozmanitých úrazech. Napsal Fr. Dvořáček. S vyobraz. Kč 7·50.

Sv. 24. **Fazole či ledvinky** a jejich pěstování. Napsal Jos. Suchánek. S 18 vyobraz. Kč 2·40.

Sv. 25. **Okurka, její pěstování a zužitkování v domácnosti.** Napsal Al. J. Kulišan. Se 34 pův. vyob. Kč 3:60.

Sv. 26. **Vydělávání, bílení, barvení a přebarvování králičích, zaječích i podobných koží po domácku.** Jejich úprava a zužitkování. Napsal B. Šetlík. S vyobr. Čtvrté vyd. Kč 5:—.

Sv. 27. **Hnojení ovočných stromů.** Napsal Jan Těšitel. Kč 1:20.

Sv. 28. **Praktický houbař.** Klíč k určení našich nejdůležitějších hub jedlých i jedovatých s návodem, jak jich upotřebiti v kuchyni a hospodářství. Napsal V. Melzer. S četnými obrázky. Kč 8:—.

Sv. 29. **První pomoc při telení krav a onemocnění hovězího dobytka.** Napsal Fr. Dvořáček. S vyobr. Kč 6·40.

Sv. 30. **Ochrana a prostředky proti škůdcům uloženého obilí,** mouky a jiných mlýnských výrobků. Podává A. Kutín. S původními obr. Kč 1·—.

Sv. 31. **Příprava sena lučního i jetelového.** Napsal agr. Dr. Edv. Reich. S vyobrazeními Kč 1·20

Sv. 32. **O nové methodě, jak určovati množství kolloidů v ornici.** Napsal Dr. R. Sokol. S vyobr. Kč 1:20.

Sv. 33. **Vady a nemoci mláďat.** Napsal zvěrolékař Fr. Dvořáček. S vyobrazeními. Kč 5:—.

Sv. 34. **Lidové stavitelství a svéráz našeho venkova.** Napsal Leop. Weigner. Kč 1·20.

Sv. 35. **Pěstování semen zeleninových pro vlastní potřebu.** Podává Al. J. Kulišan. S mnoha vyob. Kč 3:20.

Sv. 36. **Zelené hnojení a jeho význam.** Napsal Dr. techn. R. Trnka. S vyobraz. Kč 3:60.

Sv. 37. **Chytání ryb na udici.** Napsal Jos. Bubeníček. Kč 4·—.

Sv. 38. **Pěstování kukuřice na zrno a její zušlechťování.** Napsal Fr. Špička. S vyobraz. Kč 5:—.

Sv. 39. **Výživa rostlin v otázkách a odpovědích.** Napsal Dr. Adolf Ernest. Kč 4:60.

Sv. 40. **Výroba ovocných vín.** Napsal J. Novotný. Třetí vydání. S vyobraz. Kč. 4:—.

Sv. 41. **Výživa lučního porostu a hnojení luk i pastvin.** Rozšířená přednáška prof. Dra Rud. Trnky. Kč 1·20.

Sv. 42. **Voda pro hospodářství.** Napsal inženýr Zdeněk Šíma. Kč 3:—.

Sv. 43. **Zdárný chov kozy.** Napsali Jos. Vrbka a zvěrolékař Dvořáček. S vyobrazeními. Kč 4:80.

Sv. 44. **Praktický holubář.** Napsal Jos.. Vrbka. S četnými vyobrazeními. Kč 6·60.

Sv. 45. **Pařeniště a rychlení zeleniny.** Napsal Al. J. Kulišan. Se 43 vyobr. Kč 4·80.

Sv. 46. **Pěstování soje a její použití** pro lidovou a vegetar. výživu a dietetiku Naps. Fr.. Chmelař. Kč 1·60.

Sv 47. **Československý včelař.** Návod k úspěšnému včelaření na venkovském i městském včelíně. Sepsal Jos. M. Kadlčák. Třetí vyd. s četnými vyobrazeními. Kč 19·—.

Sv. 48. **Komposty v polním, lesním i lučním hospodářství.** Napsal Dr. Adolf Ernest. Kč 2·40.

Sv. 49. **Čekanka,** její pěstování, a krmná hodnota. Napsal Emil Černý. S obrázky. Kč 1:20.

Sv. 50. **Vemeno dojnice.** Napsal Fr. Dvořáček, zvěrolékař. S vyobrazeními Kč 2·70.

Sv. 51. **Domácí zvěrolékař.** Spolehlivý rádce při náhlém onemocnění, nehodách a právních vadách domácích zvířat. Napsal Flor. Koudelka. Třetí vyd. S vyobr. Kč 4·50.

Sv. 52. **Rok ve králikárně.** Sbírka rad a pokynů, jak účelně a úspěšně lze králikařiti v jednotlivých měsících. Sepsal H. Táborský-Rosický. S četnými vyobrazeními. Kč 2:40.

Sv. 53. **Květák či karfiol.** Praktický návod k pěstování, jakož i upotřebení v kuchyni. Napsal Al. J. Kulišan. S obr. Kč 4:—.

Sv. 54. **Kmín, anýz, fenykl a koriandr.** Napsal Emil Černý. S vyobrazeními. Kč 2·40.

Sv 55. **Konservování vajec.** Napsal Emil Černý. S dvanácti vyobrazeními. Kč 2·40.

Sv. 56. **Úspěšný výkrm hospodářské drůbeže.** Napsal Ant. Rosam. S četnými vyobraz. Kč 1:80.

Sv. 57. **Praktické tabulky pro pěstitele zelenin a semen v malém i ve velkém.** Sestavil Alois J. Kulišan. S mnoha vyobrazeními. Druhé vydání. Kč 7:—.

Sv. 58. **Cibule, česnek, pór a pažitka,** jich pěstování, množení a zužitkování. Napsal Al. J. Kulišan. S mnoha původními vyobrazeními. Kč 6·—.

Sv. 59. **Rolníkova lékárna pro domácí zvířectvo.** Napsal zvěrolékař Fr. Dvořáček. Kč 4·—.

Pokračování na poslední stránce obálky.

Sv. 60. **Nemoci domácí drůbeže.** Napsal zvěrolékař Fr. Dvořáček. S četnými vyobrazeními.

Sv. 61. **Výroba řepového syrupu a sladidel v domácnosti.** Napsal Zd. Šíma. S vyobr. Kč 3·60.

Sv. 62. **Rosička čili rosnička** (Drosera rotundifolia) její léčebná moc, naleziště a upotřebení. Napsal Jan Těšitel. Přehlédl a doplnil MUDr. H. Hühne. S vyobr.. Kč 2·40.

Sv. 63. **Nauka o koni.** Napsal Ant. Lechner. Třetí, zcela přepracované vydání. S četnými vyobraz. Kč 30:—.

Sv. 64. **Pěstování květin v zahradách a zahrádkách.** Květiny jednoleté a vytrvalé. Jejich pěstování, rozmnožování a ošetřování. Napsal Jan J. Těšitel. S četnými vyobrazeními. Kč 12·—.

Sv. 65. **Novodobé pěstování révy vinné** (Aktuelní otázky). Napsal Lad. Čech. Kč 4·—.

Sv. 66. **Náš chov vepřového bravu** a prostředky k jeho zvelebení. Napsal Dr. Ot. Čapek. S mnoha původními vyobrazeními. Kč 11·—.

Sv. 67. **Výroba slivovice a jiných pálenek ovocných,** s výtahem zákona o dani z lihu. Napsal Dr. Václ. Vilikovský. S obrázky. Kč 12·—.

Sv. 68. **O dřevinách českých lesů.** Napsal Jos. Černý. Kč 5·—.

Sv. 69. **Výnosný chov drůbeže.** Návody, jak zvelebiti a prakticky zařídit chov všeho druhu drůbeže. Napsal Karel Škoda. Třetí vyd. S četn. obrázky. Kč 21·—.

Sv. 70. **Očkování růží a jich ošetřování.** Napsal Jan Bauman. S četnými obrázky. Kč 5·—.

Sv. 71. **O lesním stanovisku a jeho činitelích.** Napsal Josef Černý. Kč 12·80.

Sv. 72. **Praktický pěstitel růží.** Napsali Boh. F. Růžinský a Jos. Hořejší. Druhé přepracované vydání. S četnými vyobraz. Kč 7:—.

Sv. 73. **Rašelina v hospodářství.** Napsal Emil Jakeš. S vyobrazeními. Kč 5:—.

Sv. 74. **Selské a obecní lesy.** Všední kapitoly. Napsal J. Černý. Kč 7:—.

Sv. 75. **V zahradě od jara do jara.** Praktické a stručné návody. Napsal Jan J. Těšitel. S vyobraz. Kč 6·—.

Sv. 76. **Jmelí — škůdce stromů.** Napsal Dr. Jaromír Klika. S vyobrazeními. Kč 3·—.

Sv. 77. **Rané brambory.** Pěstování raných bramborů na poli i v zahradě. Napsal Emil Jakeš. S vyobrazeními.

Sv. 78. **Palmy, jejich pěstování a ošetřování.** Napsal Jan Těšitel. S vyobrazeními. Kč 3·—.

Sv. 79. **O půdě, hnojení a osevním** postupu hospodářských plodin. Napsal Ing. L. Haišman.

Sv. 80. **Ořech vlašský či královský.** Jeho pěstování, rozmnožování, sklizeň, choroby, škůdci a význam. Napsal Jan J. Těšitel. S četnými vyobrazeními.

KNIHOVNA V PRAZE • VEŘEJNÁ